

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับถั่วลิสง

ถั่วลิสงเป็นพืชในแถบอบอุ่นมีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปอเมริกาใต้ สเปน ได้พบครั้งแรกในประเทศบราซิลเมื่อประมาณ 400 ปีมาแล้ว จึงนำมาทดลองปลูกในประเทศสเปน ต่อมาจึงนำเข้ามาปลูกในประเทศฝรั่งเศส อังกฤษ และประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ชาวพื้นเมืองในภาคตะวันตกของทวีปอาฟริกันนิยมปลูกถั่วลิสงกันมาก สำหรับทวีปเอเชียชาวจีนและอินเดียเป็นผู้ปลูกถั่วลิสงมาก่อนชาติอื่น ๆ

ในประเทศไทย ถั่วลิสงเป็นพืชที่นิยมปลูกมากชนิดหนึ่ง แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญอยู่ทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมาก ได้แก่ น่าน แพร่ เชียงราย พะเยา เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ นครราชสีมา ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ปราจีนบุรี ชลบุรี และสระบุรี

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของถั่วลิสง¹

ถั่วลิสงเป็นพืชตระกูลถั่วชนิดหนึ่ง ซึ่งมีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า Arachis hypogea มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ในระบบรากของถั่วลิสงสามารถเกิดปมราก โดยการสร้างตัวของแบคทีเรียได้ตามธรรมชาติ และประการที่สอง มีดอกออกอยู่บนต้นเหนือดิน แต่เมื่อเกสรตัวเมียได้รับการผสมพันธุ์แล้ว ฐานของรังไข่จะยึดตัวออกเป็นฝักยาว เรียกว่า "เข็ม" ซึ่งเข็มดังกล่าวจะแทงลงดินเจริญเติบโตเป็นฝักในดิน

พันธุ์ถั่วลิสงที่ปลูกกันในประเทศไทย สามารถแบ่งตามลักษณะทางพฤกษศาสตร์

¹ สุนล ฑูรวัฑ และนินสักร พลับริกร, คঁำนะนัถั 5 เรืองการปลุกถั่วลิสง (กรุงเทมหนนคระกรมส่งเสริมการเกษตร, 2529), หนั 1-2.

ได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. พันธุ์วาเลนเซีย (Valencia) เป็นถั่วลิสงประเภทที่มีลำต้น และกิ่งค่อนข้างโตและสูงตั้งตรง ส่วนมากมี 4-6 กิ่ง กิ่งมักจะสูงกว่าลำต้น มีสีม่วง ใบใหญ่สีเขียว ฝักขนาดใหญ่ ลายฝักเห็นได้ชัดเจน แต่รอยคอดระหว่างเมล็ดไม่เว้ามากนัก ฝักหนึ่งมี 3-4 เมล็ด เมล็ดมีขนาดปานกลาง อายุปานกลาง เมล็ดไม่มีระยะพักตัว ทนทานต่อความแห้งแล้งและดินที่อุดมสมบูรณ์ปานกลาง อายุเก็บเกี่ยวสั้นกว่าชนิดอื่น ๆ เช่น พันธุ์ลำปาง สุโขทัย 38 (ส.ช.38)

2. พันธุ์สเปนนิช (Spanish) เป็นถั่วลิสงประเภทที่แตกกิ่งก้านสาขา และสูงปานกลาง ลำต้นและกิ่งสูงเท่ากัน ใบโตสีเขียว ฝักหนึ่งมี 1-2 เมล็ด และเมล็ดมีขนาดเล็ก มีอัตราส่วนของน้ำมันสูง สามารถให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์อื่นในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เมล็ดไม่มีระยะพักตัว ทนทานต่อความแห้งแล้งและดินเลวได้ดี แต่มีข้อเสีย คือ ขนาดของเมล็ดเล็กไม่เป็นที่ยอมรับประทาน เก็บไว้ไม่ได้นานเพราะมีกลิ่นเหม็น เนื่องจากมีอัตราส่วนของน้ำมันสูง (47-50%) อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 120-135 วัน เช่น พันธุ์ระยอง เป็นต้น

3. พันธุ์เวอร์จิเนีย (Virginia) เป็นถั่วลิสงอีกประเภทหนึ่งที่มีหน่อตั้งตรงทรงต้นเลื้อย แตกกิ่งก้านสาขาได้มาก ฝักหนึ่งมี 2 เมล็ด ออกดอกและแก่ช้า (120-180 วัน) เมล็ดมีระยะพักตัว ลายบนฝักเรียบเห็นไม่ชัดเจน เมล็ดมีขนาดโต แต่มีอัตราส่วนของน้ำมันต่ำ (38-47%) เป็นพันธุ์ที่ควรปลูกในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูงและอากาศค่อนข้างเย็น เช่น พันธุ์ไทนาน 9 เป็นต้น

พันธุ์ของถั่วลิสงในประเทศไทย²

ถั่วลิสงที่ปลูกกันในประเทศไทยโดยทั่วไปมีอยู่หลายพันธุ์ เช่น พันธุ์ไทนาน 9 พันธุ์ลำปาง พันธุ์สุโขทัย พันธุ์ร้อยเอ็ด พันธุ์ระยอง และพันธุ์พื้นเมือง แต่ในปัจจุบันทางกรมวิชาการเกษตร ได้นำเสนอให้ปลูกถั่วลิสงเพียง 3 พันธุ์ คือ

1. พันธุ์สุโขทัย 38 หรือส.ช.38 (S.K.38) เป็นพันธุ์ที่ได้จากการรวบรวม

²สถาบันวิจัยพืชไร่, พันธุ์พืชไร่ 2529 (กรุงเทพมหานคร:กรมวิชาการเกษตร, 2529), หน้า 29-30

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะต่าง ๆ ระหว่างถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 พันธุ์สุโขทัย 38 และพันธุ์ลำปาง

ลำดับ	ลักษณะพืช	ลำปาง	สุโขทัย 38	ไทนาน 9
1.	ทรงต้น	พุ่ม	พุ่ม	พุ่ม
2.	สีของต้น	เขียว	ม่วง	เขียว
3.	ใบ	ใหญ่สีเขียว	ใหญ่สีเขียว	เล็กเขียวเข้ม
4.	อายุถึงวันออกดอก (วัน)	37	37	41
5.	อายุถึงวันเก็บเกี่ยว (วัน)	100-110	100-110	110-120
6.	ลักษณะฝัก (งอวยและลายบนฝัก)	เห็นชัดเจน	เห็นชัดเจน	ค่อนข้างเรียบ
7.	จำนวนฝักต่อเมล็ด	2-3	2-3	2
8.	สีของเมล็ด	ชมพู	แดง	ชมพู
9.	น้ำหนัก 100 เมล็ด (กรัม) *	39-48	42-48	42-50
10.	อัตราการกะเทาะ (น.น. เมล็ด/น.น. ฝัก) **	65-75	67-74	72-80
11.	เฉลี่ยน้ำหนักต่อถึง (ก.ก.)	5	5	5.5
12.	เมล็ดมีน้ำมันร้อยละ	48-52	48-54	46
13.	เมล็ดมีโปรตีนร้อยละ	24-25	24-25	33
14.	เฉลี่ยผลผลิต ในฤดูแล้ง ***	365	392	424
15.	เฉลี่ยผลผลิต ในฤดูฝน ***	358	347	402
16.	ผลผลิตเฉลี่ยตลอดปี *	362	360	413
17.	เปรียบเทียบผลผลิต (ร้อยละ)	100	100	114

ที่มา พันธุ์พืชไร่ 2529 สถาบันวิจัยพืชไร่ กรมวิชาการเกษตร หน้า 31-32.

* เฉลี่ยจากฤดูแล้งและฤดูฝนของ 3 ปี

** เฉลี่ยจากฤดูแล้ง 3 ปี (2516-2518) 5 แปลงทดลอง

*** เฉลี่ยจากฤดูฝน 3 ปี (2516-2518) 11 แปลงทดลอง

พันธุ์ถั่วลิสงทั่วประเทศ นำไปปลูกคัดเลือกและเปรียบเทียบผลผลิตที่สถานีการศึกษาร้อยเอ็ด ตั้งแต่ปี พ.ศ.2502 จากผลของการศึกษาพบว่า ให้ผลผลิตสูง เมล็ดโต จึงเป็นพันธุ์มาตรฐานของกรมการเกษตรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ถั่วลิสงพันธุ์สุโขทัย 38 จัดอยู่ในประเภทวาเลนเซีย ทรงต้นเป็นพุ่ม แตกกิ่งประมาณ 4-5 กิ่ง ใบค่อนข้างใหญ่ สีเขียวจัด ออกดอกเมื่อประมาณ 25-30 วันหลังจากปลูก อายุเก็บเกี่ยว 100-110 วัน ฝักออกเป็นกระจุกที่โคนต้น ประมาณต้นละ 15-25 เมล็ด ฝักหนึ่งมีเมล็ด 1-3 เมล็ด แต่ส่วนมากมี 2-3 เมล็ด ลายเส้นที่ฝักเห็นชัดเจน จงอยฝักแหลม ฝักค่อนข้างหนา อัตราการกะเทาะ เฉลี่ยร้อยละ 74 เชื้อหุ้มเมล็ดสีแดงจัด น้ำหนัก 100 เมล็ดโดยเฉลี่ยประมาณ 46 กรัม น้ำมันในเมล็ดร้อยละ 48-54 โปรตีนในเมล็ดร้อยละ 24-25 ไม่มีระยะพักตัว เมื่อแก่แล้วจะงอกทันที ขึ้นได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี ผลผลิตโดยเฉลี่ย 200-300 กิโลกรัมต่อไร่ (ผลผลิตทั้งเปลือกประมาณ 35-40 ถังต่อไร่)

2. พันธุ์ลำปาง (Lampang) เป็นพันธุ์ที่ได้จากการรวบรวมและเปรียบเทียบพันธุ์ถั่วลิสงจากสถานีการศึกษาร้อยเอ็ด ในปี พ.ศ.2502 ลักษณะโดยทั่วไปเหมือนกับพันธุ์สุโขทัย 38 ยกเว้นแต่เปลือกหุ้มเมล็ดมีสีชมพู (ขาวอมชมพู) อัตราการกะเทาะโดยเฉลี่ยร้อยละ 73 น้ำหนัก 100 เมล็ดโดยเฉลี่ย 46 กรัม

3. พันธุ์ไทนาน 9 (Tinan 9) เป็นถั่วลิสงประเภทเวอร์จิเนีย ต้นเป็นพุ่ม นำเข้ามาจากไต้หวันและปลูกที่สถานีทดลองพืชไร่กาฬสินธุ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 ลำต้นเป็นพุ่ม แตกกิ่ง 4-6 กิ่ง ใบมีขนาดเล็ก สีเขียวเข้ม ออกดอกเมื่อมีอายุได้ 30 วัน ฝักออกเป็นกระจุกที่โคนต้น ฝักหนึ่งมี 1-3 เมล็ด ส่วนมากมี 2 เมล็ด ลายเส้นที่ฝักเห็นไม่ชัดเจนเหมือนพันธุ์สุโขทัย 38 และพันธุ์ลำปาง เปลือกฝักค่อนข้างบางจึงมีอัตราการกะเทาะสูง (เฉลี่ยร้อยละ 78) เชื้อหุ้มเมล็ดสีชมพู เมล็ดมีขนาดใหญ่กว่าพันธุ์สุโขทัย 38 และพันธุ์ลำปาง น้ำหนัก 100 เมล็ดโดยเฉลี่ย 49 กรัม เมล็ดมีน้ำมันประมาณร้อยละ 47 และโปรตีนประมาณร้อยละ 34 อายุเก็บเกี่ยว 110-130 วัน ให้ผลผลิต 370-410 กิโลกรัมต่อไร่ (ถ้าดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง จะให้ผลผลิตสูงขึ้นอีก)

เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขายถั่วลิสงทั้งฝัก จึงอาจจะทำให้เกิดปัญหาในการผลิตขึ้นได้ เพราะถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 เป็นพวกเวอร์จิเนียซึ่งโดยทั่วไป ฝักหนึ่งจะมีเพียง 2 เมล็ด และลายบนฝักไม่เด่นชัดเท่าพันธุ์ลำปาง หรือพันธุ์สุโขทัย 38 ซึ่งเป็นพวก

วาเลนเซีย จึงอาจทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นถั่วลิสงไม่แก่จัดหรือไม่สมบูรณ์ หนึ่ง ในปริมาณที่เท่ากันถั่วลิสงพันธุ์ไททานิก 9 จะมีน้ำหนักมากกว่าพันธุ์ลำปางและพันธุ์สุโขทัย 38 ดังนั้นเมื่อมีการซื้อขายโดยการตวง จะทำให้เกษตรกรผู้ขายเสียเปรียบ

โครงสร้างของเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง

เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงจะประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน 3 ส่วน³ ดังต่อไปนี้ คือ

1. ส่วนห่อหุ้มเมล็ด (Protective Coat) ประกอบด้วยฝัก (Pericarp) และเนื้อเยื่อหุ้มเมล็ด (Seed Coat) มีหน้าที่หลัก คือ

- 1.1 ห่อหุ้มและป้องกันส่วนประกอบภายในเมล็ดให้รอดพ้นจากการถูกเสียดสี หรือกระทบ กระแทก
- 1.2 ป้องกันหรือชะลอการแพร่ระบาดของเชื้อโรคเข้าไปข้างในเมล็ด
- 1.3 ป้องกันการดูดซับความชื้นของเมล็ด
- 1.4 ควบคุมการผ่านเข้าออกของแก๊สต่าง ๆ (ออกซิเจน และคาร์บอนไดออกไซด์)
- 1.5 เป็นตัวควบคุมการงอกของเมล็ดพันธุ์ โดยเป็นสาเหตุของการพักตัวของเมล็ด

2. แกนคัพภะ (Embryonic Axis) เป็นส่วนที่มีความสำคัญของเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากเป็นส่วนที่จะเจริญเติบโตเป็นราก และต้นเมื่อเมล็ดงอก ความเสียหายที่เกิดขึ้นในส่วนนี้จะทิ้งร่องรอยความเสียหายให้ปรากฏทันทีเมื่อเมล็ดงอก เช่น ยอดด้วน รากกุด เป็นต้น

3. เนื้อเยื่อสะสมอาหาร (Supporting Tissue) ได้แก่ ไบเลียง (Cotyledons) โดยเป็นส่วนหนึ่งของคัพภะ เปรียบเสมือนคลังเสบียงสะสมอาหารไว้สำหรับ

³ ประสาท สันนเสาวภาคย์, "สรีรวิทยาของเมล็ดพันธุ์," รายงานการประชุมศึกษาตงงานการปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์และการใช้บำรุงรักษาเครื่องจักรกล วันที่ 4-8 กุมภาพันธ์ 2528, (ฝ่ายพัฒนากรรมวิธีการผลิตและโรงงาน กองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร) ฉบับอัดสำเนา, หน้า 10-11.

หรับแกนคัมภะ ในขณะทีเมล็ดยังไม่งอก และสำหรับต้นอ่อน ในขณะเริ่มงอก

การปลูกถั่วลิสงในประเทศไทย⁴

ฤดูกาลเพาะปลูก

ในปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยสามารถปลูกถั่วลิสงได้ถึง 3 ครั้ง คือ ตอนต้นฤดูฝน ตอนปลายฤดูฝน และในฤดูแล้ง โดยมีระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยวดังนี้

1. ตอนต้นฤดูฝน ปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน และเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม
2. ตอนปลายฤดูฝน ปลูกระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม และเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคม
3. ตอนฤดูแล้ง ปลูกระหว่างเดือนธันวาคม-มกราคม และเก็บเกี่ยวระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม

ถั่วลิสงซึ่งปลูกในตอนต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน เรียกว่า ถั่วฝน หรือถั่วไร่ ซึ่งถั่วฝักมักจะปลูกบนพื้นที่ดอนซึ่งอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ส่วนถั่วลิสงที่ปลูกในฤดูแล้ง เรียกว่า ถั่วแล้ง หรือถั่วนา มักจะปลูกบนพื้นที่นาภายหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว การปลูกถั่วแล้งนี้จะต้องอาศัยน้ำชลประทานเพื่อท่อน้ำเข้าแปลงถั่วลิสง ดังนั้น จึงปลูกได้เฉพาะในเขตที่มีชลประทานเท่านั้น

วิธีการปลูกถั่วลิสง

1. การเตรียมดิน ดินที่ใช้ในการปลูกถั่วลิสงควรเป็นดินที่ร่วนซุย หรือดินปนทราย เพื่อให้ซึมสามารถแทงลงดินได้สะดวก และเมื่อเก็บเกี่ยวก็สามารถดึงต้นถั่วและฝักขึ้นจากดินได้ง่าย ฝักไม่ขาดจากลำต้น การระบายน้ำทั้งผิวดินและใต้ดินดีเพราะถ้าดินแฉะจะทำให้ถั่วลิสงเน่าเสียหาย นอกจากนั้นดินที่เหมาะสมกับการปลูกถั่วลิสง ไม่ควรเป็นดินที่เค็มหรือเปรี้ยวมาก ควรเป็นดินที่เป็นกลางเนื่องจากถั่วดินเปรี้ยวมากถั่วลิสงจะไม่

⁴ สุนล ญูรักษ์ และนิศากร พลบูรณ์การ, คำแนะนำที่ 5 เรื่อง การปลูกถั่วลิสง,

เจริญงอกงาม แต่ถ้าดินเค็มมากก็จะทำให้ถั่วลิสงเป็นโรคนิวโรสใบด่างหรือใบเหลืองมาก สำหรับการเตรียมดินเพื่อปลูกถั่วลิสงนั้นควรเตรียมดินให้ร่วนซุยก่อนที่จะปลูก โดยการขุดหรือไถให้ลึกประมาณ 4 นิ้ว ในขณะที่เตรียมดินควรใส่ปุ๋ยพวกอินทรีย์วัตถุ เช่น ปุ๋ยมูลสัตว์ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด เมื่อใส่ปุ๋ยแล้วให้ไถกลบเอาปุ๋ยลงดิน นอกจากนั้นควรใส่ปูนขาวลงในดินโดยใส่ไปพร้อมกับการเตรียมดินครั้งสุดท้ายก่อนการปลูก การใส่ปูนขาวนี้จะช่วยเพิ่มผลผลิตของถั่วลิสง 3 ประการ คือ ช่วยลดการเป็นกรดในดิน ทำให้ต้นถั่วลิสงเจริญเติบโตได้ดี ช่วยให้อินทรีย์ที่สร้างเปรมรากถั่วลิสงมีประสิทธิภาพในการสร้างธาตุอาหาร โดยการกระทำของจุลินทรีย์ที่รากและธาตุอาหารบางชนิดในปูนขาว (แคลเซียม) ทำให้ถั่วลิสงติดฝักได้มาก เมล็ดถั่วลิสงมีคุณภาพดี ปกติจะใส่ปูนขาวในอัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่

2. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ที่จะนำมาปลูกต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่คัดแล้ว โดยจะต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ปราศจากโรคและแมลงรบกวน และไม่ควรมีความงอกต่ำกว่าร้อยละ 70 การทดสอบความงอกอาจทำได้โดยการทดสอบตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ ด้วยการนำเมล็ดพันธุ์นั้นไปเพาะในทรายที่ชุ่มชื้น ควรทำ 4 ตัวอย่างแล้วหาค่าเฉลี่ย

เมล็ดพันธุ์ที่จะนำไปเพาะปลูกนั้นควรจะกะเทาะด้วยมือ และจะต้องไม่เป็นแก้วที่กะเทาะออกจากฝักเป็นเวลานาน ๆ เนื่องจากจะมีความงอกต่ำ นอกจากนั้นเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงเมื่อจะนำไปปลูกควรจะคลุกเชื้อไรโซเบียม เนื่องจากเป็นวิธีการที่จะเพิ่มธาตุอาหารไนโตรเจนให้กับถั่วลิสงได้ ทั้งนี้เพราะเชื้อไรโซเบียมเป็นจุลินทรีย์ที่มีความสามารถนำเอาธาตุไนโตรเจนในอากาศเปลี่ยนให้เป็นสารประกอบที่ละลายน้ำได้ ถั่วลิสงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นการประหยัดในการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนให้กับถั่วลิสงได้

การคลุกเชื้อไรโซเบียม จะใช้เชื้อไรโซเบียมจำนวน 1 ถังขนาด 200 กรัมต่อเมล็ดพันธุ์ที่จะใช้เพาะปลูกในเนื้อที่ 1 ไร่ (กะเทาะเปลือกแล้วประมาณ 15-18 กิโลกรัมต่อไร่) การคลุกเชื้อไรโซเบียม ทำได้โดยนำเอาเมล็ดพันธุ์ที่เตรียมไว้ใส่ภาชนะเพ้า แป้งเปียกที่มีความเหนียวเล็กน้อย หรือน้ำข้าวก็ได้ ในปริมาณที่เหมาะสม คือ เมื่อคนแล้วน้ำแป้งเปียกจะติดทั่วทุกเมล็ดพอดี จากนั้นจึงโรยเชื้อไรโซเบียมลงไปพร้อมกับคนไปทั่ว ๆ จนกระทั่งหมด เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงที่คลุกเชื้อไรโซเบียมแล้วนี้ควรรีบนำไปปลูกทันที หรือจะเก็บไว้ก็最好不要เกิน 24 ชั่วโมง

3. การปลูก การปลูกถั่วลิสงควรปลูกเป็นแถวโดยมีระยะระหว่างแถว 30-50 เซนติเมตร ระยะระหว่างหลุม 20 เซนติเมตร ทั้งนี้ต้องแล้วแต่ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

แต่ละแห่งด้วย ถ้าดินอุดมสมบูรณ์มากก็จะต้องเว้นระยะไว้ห่างไว้ มิฉะนั้นต้นถั่วลิสงจะเบียดชิดกันเกินไป ทำให้เจริญเติบโตไม่ดีเท่าที่ควร การหยอดเมล็ดให้หยอดหลุมละ 2-3 เมล็ด ให้เมล็ดอยู่ลึกประมาณ 5 เซนติเมตร ก่อนการหยอดควรจะใช้ปุ๋ยเคมีรองกันหลุม โดยใช้ปุ๋ยเคมี เอ็น พี เค ในอัตรา 3-6-9 กิโลกรัมต่อไร่

การปลูกถั่วลิสงในต้นฤดูฝนควรปลูกเมื่อมีฝนตกลงมาพอสมควร ส่วนการปลูกในปลายฤดูฝนควรคำนึงถึงความชุ่มชื้นในดินว่ามีเพียงพอแก่การเจริญเติบโตของถั่วลิสงหรือไม่ เพราะถ้าหากมีความชุ่มชื้นน้อยไปจะทำให้ผลผลิตต่ำลง และมีเมล็ดลีบมาก ดังนั้น การปลูกถั่วลิสงช่วงปลายฝนจึงอาจปลูกในบริเวณที่ขุดอ่างเก็บน้ำ ห้วย ริมน้ำ ซึ่งดินมีความชุ่มชื้นหรือบริเวณที่มีชลประทานได้ สำหรับการปลูกถั่วลิสงในฤดูแล้งนั้น ปลูกได้เฉพาะในเขตที่มีชลประทานเพื่อทดน้ำเข้าแปลงถั่วลิสงได้

การใช้เมล็ดพันธุ์ในการปลูกถั่วลิสงนั้นจะใช้เมล็ดที่กะเทาะเปลือกแล้วประมาณ 15-18 กิโลกรัมต่อไร่ (โดยนำเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงทั้งฝักประมาณ 20-25 กิโลกรัมมากะเทาะเปลือก) และเมื่อทำการหยอดเมล็ดพันธุ์เรียบร้อยแล้ว ให้กลบและเหยียบดินให้แน่น ในดินที่มีความชุ่มชื้นเพียงพอ ถั่วลิสงจะงอกภายใน 5-7 วัน ถ้าหลุมใดไม่งอกให้จัดการปลูกซ่อมทันที

4. การดูแลรักษา หลังจากที่ดินถั่วลิสงงอกแล้ว 15 วัน ควรจะพรวนดินดายหญ้าครั้งที่ 1 และทำครั้งที่ 2 เมื่อต้นถั่วลิสงอายุได้ 30 วัน เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีวัชพืชรบกวนเมื่อเกสรจะเริ่มแทงเข็มลงดิน เมื่อถั่วลิสงอายุประมาณ 45 วัน ก็เลิกพรวนดินเพราะอาจกระทบกระเทือนต่อการแทงเข็ม และฝักถั่วลิสงที่กำลังเจริญ ในที่นี้น้ำขังควรหาทางระบายน้ำออกให้หมด

5. ศัตรูของถั่วลิสง ศัตรูของถั่วลิสงมีหลายชนิดด้วยกัน แต่ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

5.1 หนอนชอนใบถั่วลิสง หนอนชนิดนี้ทำให้ต้นถั่วลิสงชะงักการเจริญเติบโต และทำให้ต้นถั่วลิสงแคระแกรนให้ฝักน้อย ที่สังเกตง่าย ๆ ก็คือ หนอนจะกัดกินเนื้อเยื่อของใบเหลือไว้แต่ผิวใบด้านในด้านล่างและด้านบน ซึ่งต่อมาจะเป็นสีขาว

5.1.1 วิธีป้องกันและกำจัด เมื่อตรวจพบว่ามึหนอนระบาดอยู่มากโดยการสังเกตใบถูกทำลาย ให้ปฏิบัติดังนี้

ใช้ยาไดเมทโฮเอท 40 เปอร์เซ็นต์ อี ซี, ทามารอน 10 เปอร์เซ็นต์ แอลซี ฟันฝอยละเอียดให้ทั่วทั้งต้นถั่วลิสงจะกำจัดหนอนชนิดนี้ได้ หรืออาจจะใช้ฟูราดาน 3 เปอร์เซ็นต์

เซนต์ จี ในอัตรา 6 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ดินก่อนการปลูกก็จะได้ผลดีพอ ๆ กับการพ่นยา

5.2 หนอนมันไบถั่วลิสง หนอนชนิดนี้ทำลายถั่วลิสงตั้งแต่มันยังเป็นตัวอ่อนฝักออกมาใหม่ ๆ โดยชักเอาใบหลายใบมาคลุมตัวไว้แล้วกัดกินผิวใบ เมื่อโตขึ้นจะกระจายกันออกหาใบพืชมันไบหลาย ๆ ใบมาห่อรวมกันแล้วอาศัยกัดกินในใบที่มันงั้น จนเหลือแต่เส้นใบแล้วเคลื่อนย้ายหาใบใหม่ต่อไป

5.2.1 วิธีป้องกันและกำจัด เมื่อตรวจพบว่ามันหนอนชนิดนี้ระบาดอยู่ให้ปฏิบัติดังนี้

ใช้ยา อีพีเอ็น 45 เปอร์เซ็นต์ หรือโซดริน 56 เปอร์เซ็นต์ อีซี หรือโพลีดอลี่ 605 50 เปอร์เซ็นต์ อีซี หรือแลนเนท 95 เปอร์เซ็นต์ เอสพี พ่น 1-2 ครั้ง ห่างกัน 7-10 วัน

5.3 เสี้ยนดิน เสี้ยนดินเป็นแมลงจำพวกมดชนิดหนึ่ง สืบน้ำตาลอ่อน ชอบอาศัยอยู่ที่ดินในดินที่ปนทราย ตามปกติมักจะอยู่ในที่มืด จึงอยู่แต่ในดินไม่ค่อยพบบนผิวดิน เสี้ยนดินจะกัดเจาะฝักอ่อนของถั่วลิสง เข้าไปกัดกินเมล็ดอยู่ภายใน แล้วขนเอาดินเข้าไปทำรังจนเต็มฝัก เมื่อกัดกินเมล็ดหมดแล้ว ก็จะกัดกินเมล็ดจากฝักใหม่ต่อไป

5.3.1 วิธีป้องกันและกำจัด ไนแปลงที่จะปลูกถั่วลิสงนั้นถ้ามีเสี้ยนดิน ก่อนจะปลูกควรใช้แคลเซียมไซยาไนด์หว่านให้ทั่ว แล้วจึงทำการไถพรวนดินกลบ แคลเซียมไซยาไนด์เมื่อถูกความชื้นจะกลายเป็นแก๊สไฮโดรไซยานิคแอซิด สามารถฆ่ามดและแมลงทุกชนิดในดินได้ นอกจากนี้ กากที่เหลือจะพุ่งเป็นปุ๋ยไนโตรเจนอีกประมาณร้อยละ 20 ซึ่งถั่วลิสงสามารถใช้เป็นอาหารได้ เมื่อหว่านขานดินนี้ลงไปดินแล้วต้องทิ้งไว้ประมาณ 15-20 วัน จึงจะปลูกถั่วลิสงได้ หรือใช้ยาโลซแบน 20 เปอร์เซ็นต์ อีซี หรือบาซูดิน 60 เปอร์เซ็นต์ อีซี พ่นลงดินตามร่องถั่วโดยเริ่มพ่นครั้งแรก เมื่อถั่วลิสงเริ่มลงเข็มแล้วพ่นซ้ำอีกครั้งหลังจากพ่นครั้งแรก 15 วัน

5.4 เพลี้ยจักจั่น เพลี้ยจักจั่นทั้งตัวอ่อนและตัวแก่ จะเกาะ ดูดกินน้ำเลี้ยงจากใต้ใบ ทำให้ใบห่อลงข้างล่าง หรือหงิกงอ ต้นถั่วลิสงจะแคระแกร็น ถ้าระบาดมากประกอบด้วยฝนแล้งอาจทำให้เสียหายได้ ลักษณะของเพลี้ย ตัวเล็ก สีเขียว ตัวอ่อนไม่มีปีก ตัวแก่มีปีกค่อนข้างใส บินเร็ว มีระบาดมากในระยะที่อากาศแห้งแล้ง ในระยะที่มีฝนตกหนักจะลดปริมาณลงไปเอง ดังนั้นแมลงชนิดนี้จึงเป็นอันตรายมากสำหรับถั่วที่ปลูกตอนปลายฤดูฝน

5.4.1 วิธีป้องกันและกำจัด เมื่อพบว่าเพลี้ยจักจั่นระบาดเป็นจำนวนมาก ให้ใช้ยาเซวิน 85 เปอร์เซ็นต์ ชนิดผง หรือใช้ยาไดเมธโซเอก 40 เปอร์เซ็นต์ อีซี หรืออโซดริน 56 เปอร์เซ็นต์ ดับยิวเอสซี พ่น 2-3 ครั้ง ทุก 7-10 วัน แล้วแต่ปริมาณแมลงที่พบ

5.5 ด้วงน้ำมัน เป็นด้วงปีกแข็งที่มีตัว ขา ห้าว และหนวดสีดำ ปีกมีลายสีเหลืองน้ำตาลพาดขวางลำตัวเป็นแถบ 3 แถบ ท้องใหญ่ บินช้า ชอบกัดกินดอกถั่ว ลำตัวมีขนาด 2.3-3.5 เซนติเมตร

5.5.1 วิธีป้องกันและกำจัด เมื่อพบว่าด้วงนี้ระบาดมากใช้ยาเซวิน 85 เปอร์เซ็นต์ ดับยิวพี หรือแลนเนท 90 เปอร์เซ็นต์ ดับยิวพี หรือโพลิดอล อี 605 อีซี พ่น 1-2 ครั้ง ทุก 7-10 วัน

6. โรคของถั่วลิสง

6.1 โรคใบจุด เกิดจากเชื้อรา ใบที่เป็นโรคจะพบแผลสีน้ำตาล และจะเปลี่ยนเป็นสีดำในระยะหลัง ๆ บางครั้งอาจมีขอบสีเหลือง เป็นวงล้อมรอบแผล

6.1.1 วิธีป้องกันและกำจัด จะกระทำได้โดยการปลูกพืชหมุนเวียน จัดระยะระหว่างแถวระหว่างต้นให้เหมาะสม อย่าให้พื้นดินชื้นแฉะมากเกินไป หรือเผาาก เมล็ด และเศษของถั่วลิสงที่เป็นโรคให้หมด นอกจากนั้น อาจใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เช่น เบนเลท ทอปซิน หรือไดแทน เอ็ม 45 ในอัตรา 1-2 ช้อนแกงต่อน้ำ 1 ปี๊บ เมื่อถั่วลิสงอายุได้ 30-45 วัน หรือเมื่อแสดงอาการ โดยพ่นยาประมาณ 3-5 ครั้ง ห่างกันประมาณ 7-10 วันแล้วแต่ความรุนแรง

6.2 โรคสมิราของถั่วลิสง เกิดจากเชื้อรา ถั่วลิสงที่เป็นโรค จะพบแผลเป็นตุ่มเล็ก ๆ สีน้ำตาลเกิดขึ้นทั้ง 2 ด้านของใบ ใบอาจเหลืองและร่วง อาจพบแผลทั่วลำต้นและก้านใบด้วย ถ้าเกิดกับถั่วลิสงในระยะที่ไม่ออกดอกและติดฝัก ผลผลิตจะลดลงมาก

6.2.1 วิธีป้องกันและกำจัด การป้องกันและกำจัดมีวิธีการเช่นเดียวกับการป้องกันและกำจัดโรคใบจุด

6.3 โรคเน่าคอดิน เกิดจากเชื้อราในดิน โดยอาจทำให้เมล็ดเน่าก่อนงอก หรืออาจทำให้เน่าระดับโคนต้น ลักษณะของแผลจะเป็นสีน้ำตาล ซึ่งต่อไปจะกลายเป็นสีดำ

6.3.1 วิธีป้องกันและกำจัด สามารถกระทำได้โดยการปลูกพืชระบบหมุนเวียน การปลูกไม่ควรปลูกให้ลึกมาก และทำให้ดินมีการระบายน้ำดี นอกจากนี้ อาจคลุกเมล็ดก่อนการปลูกด้วยสารเคมี เช่น แคลเซียม หรือ ไดฟอลาแทน อัตรา 1-2.5 กรัมต่อเมล็ดที่กะเทาะแล้ว 1 กิโลกรัม

7. การเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวสำหรับพันธุ์เบา* ซึ่งนิยมปลูกกันทั่วไปนั้น จะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุประมาณ 100 วัน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและสภาพของท้องที่ด้วย มีข้อสังเกตได้ง่าย คือ ในระยะนี้ เกิดโรคใบจุดขึ้นโดยทั่วไป ใบจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและร่วง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถั่วลิสงเริ่มจะทำการเก็บเกี่ยวได้แล้ว และเมื่อใบร่วงได้ประมาณ 3-4 ส่วนของต้น ก็แสดงว่าถั่วลิสงแก่พอที่จะถอนได้ หรืออีกประการหนึ่งก็คือ ลองสูมถอนต้นถั่วขึ้นมาและดูเมล็ดภายใน ถ้าเยื่อด้านในของฝักเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีน้ำตาลและเยื่อหุ้มเมล็ดแห้ง ดันหนึ่ง ๆ ถ้าหากฝักที่มีลักษณะเช่นนี้ประมาณครึ่งหนึ่งก็แสดงว่าถั่วพร้อมที่จะเก็บได้แล้ว ถ้าทั้งไวนานเมล็ดแก่จะงอกเสียก่อนเก็บ

การเก็บถั่วลิสงมักจะใช้มือถอน เมื่อถอนต้นถั่วขึ้นมาจากดินแล้ว ควรจะวางต้นถั่วเป็นแถวผึ่งแดดไว้ราว 1-2 วันก่อน จึงจะปลิดฝักออกจากต้น และในระยะนี้ต้องอย่าให้เมล็ดได้รับความชื้น เพราะอาจทำให้เมล็ดงอกได้ เวลาปลิดฝักต้องพยายามให้ชิวหลุดจากฝักให้หมด มิฉะนั้นแล้วจะขายได้ราคาต่ำ นำฝักถั่วลิสงที่ได้ไปตากแดดจัด ๆ ราว 7-10 วัน จนแห้งสนิทก่อนเก็บเข้ายุ้ง ฉาง ถ้าเมล็ดไม่แห้งสนิท อาจทำให้เกิดเชื้อราขึ้นได้ ดังนั้น ก่อนเก็บต้องแน่ใจได้ว่าแห้งสนิทจริง ๆ

การใช้ประโยชน์ถั่วลิสง

1. ใช้ในอาหารบริโภค ในรูปของถั่วต้ม ถั่วอบ ถั่วคั่ว และขนมต่าง ๆ บทบาทของถั่วลิสงในด้านโภชนาการจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าโปรตีนจากอาหารสัตว์มีราคาแพงขึ้น ประชาชนจะหันมาบริโภคโปรตีนจากพืชมากขึ้น ถั่วลิสงก็เป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีโปรตีนสูง และประชาชนส่วนใหญ่ก็นำไปประกอบอาหาร

2. ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม ถั่วลิสงสามารถนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในโรง

*พันธุ์ที่สามารถเก็บเกี่ยวได้เร็ว

งานต่าง ๆ ได้หลายประเภท ที่สำคัญคือ โรงงานแกะเทาะเปลือกถั่วลิสง โดยถั่วลิสงที่แกะเทาะเปลือกแล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ถั่วคั่ว ถั่วอบเนย โรงงานต้มตากหรืออบแห้ง ถั่วอบนี้มีความต้องการทั้งในและต่างประเทศ โรงงานสกัดน้ำมันถั่วลิสง และโรงงานแปรรูปถั่วลิสง เป็นต้น ส่วนภาคถั่วลิสงยังใช้ทำเป็นอาหารสัตว์ และใช้ในอุตสาหกรรมทำปุ๋ยได้อีกด้วย

3. ใช้ทำเมล็ดพันธุ์ จากการผลิตถั่วลิสงประมาณปีละ 170,000 ตัน ทำให้ต้องมีการใช้เมล็ดพันธุ์จำนวนมาก เนื่องจากในการเพาะปลูกถั่วลิสงนั้นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่งอกในอัตราไร่ละ 20-25 กิโลกรัมต่อไร่ ในปี พ.ศ. 2529/30 มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกถั่วลิสงประมาณ 825,000 ไร่ (ดูตารางที่ 2.2) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงโดยประมาณถึง 16,500 ตัน*

4. ใช้ในการส่งออก ในปีหนึ่ง ๆ ประเทศไทยสามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาจำนวนปีละมาก ๆ จากการส่งออกถั่วลิสงในรูปของเมล็ดแกะเทาะเปลือก ถั่วต้มอบแห้ง น้ำมันถั่วลิสง และกากถั่วลิสง

5. อื่น ๆ นอกจากประโยชน์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ถั่วลิสงยังเป็นพืชที่ช่วยในการบำรุงดินได้อีกด้วย

สถานการณ์การผลิตถั่วลิสงในประเทศไทย

ถั่วลิสงนั้นโดยทั่วไปมีการเพาะปลูกกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย แต่แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การขยายตัวของเนื้อที่เพาะปลูกถั่วลิสงเป็นไปอย่างล่าช้า สาเหตุเนื่องมาจากผลตอบแทนที่ได้รับน้อยกว่าพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ โดยที่ส่วนใหญ่ปลูกกันอย่างกระจุกกระจายในพื้นที่ต่าง ๆ และมักจะปลูกร่วมกับพืชชนิดอื่น ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมจึงเป็นไปในรูปของการจูงใจให้เกษตรกรปลูกพืชบำรุงดิน และเป็นการเสริมรายได้หลัก นอกเหนือจากการปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น สำ

*คำนวณจากปริมาณการใช้ 20 กิโลกรัมต่อไร่ ดังนั้น เนื้อที่เพาะปลูก 825,000 ไร่ จึงต้องใช้เมล็ดพันธุ์ 16,500,000 กิโลกรัม (825,000×20) หรือ 16,500 ตัน

ตารางที่ 2.2 พื้นที่เพาะปลูก ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ถั่วลิสงของไทย

ปี	พื้นที่เพาะปลูก (พันไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)
2521/22	660	127,531	193
2522/23	609	109,087	179
2523/24	658	128,797	196
2524/25	764	146,519	192
2525/26	761	145,323	191
2526/27	783	147,000	187
2527/28	820	179,000	210
2528/29	779	171,000	220
2529/30	825	178,000	216

ที่มา ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หรับเนื้อที่เพาะปลูก ปริมาณการผลิต และผลผลิตต่อไร่ของถั่วลิสง (ดูตารางที่ 2.2) มีการเพิ่มสูงขึ้นทุกปี แต่ผลผลิตต่อไร่ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ*

สำหรับการผลิตถั่วลิสงในปี 2528/29 มีผลผลิตทั้งสิ้น 171,000 ตัน จากเนื้อที่เพาะปลูก 779,000 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตลดลงจากปี 2527/28 ร้อยละ 5.00 และ 4.47 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากราคาราคาในปีที่ผ่านมา ๆ มาไม่เป็นที่สนใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูก และปรับปรุงเทคนิคการผลิต ส่วนในปี 2529/30 ทางสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดว่าพื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตถั่วลิสงจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2528/29 ทั้งนี้เนื่องจากราคาที่สูงขึ้นในปี 2528 ที่ผ่านมา จึงเป็นที่สนใจให้เกษตรกรหันมาปลูกถั่วลิสงทดแทนพืชอื่นเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ พื้นที่เพาะปลูกจะเพิ่มขึ้นเป็น 825,000 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.90 เมื่อเทียบกับปี 2528/29 ผลผลิตเท่ากับ 178,000 ตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.90 เมื่อเทียบกับปี 2528/29 ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 216 กิโลกรัม ลดลงจากปี 2528/29 ซึ่งมีผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 220 กิโลกรัม⁵

สถานการณ์ตลาดถั่วลิสง ในประเทศไทย

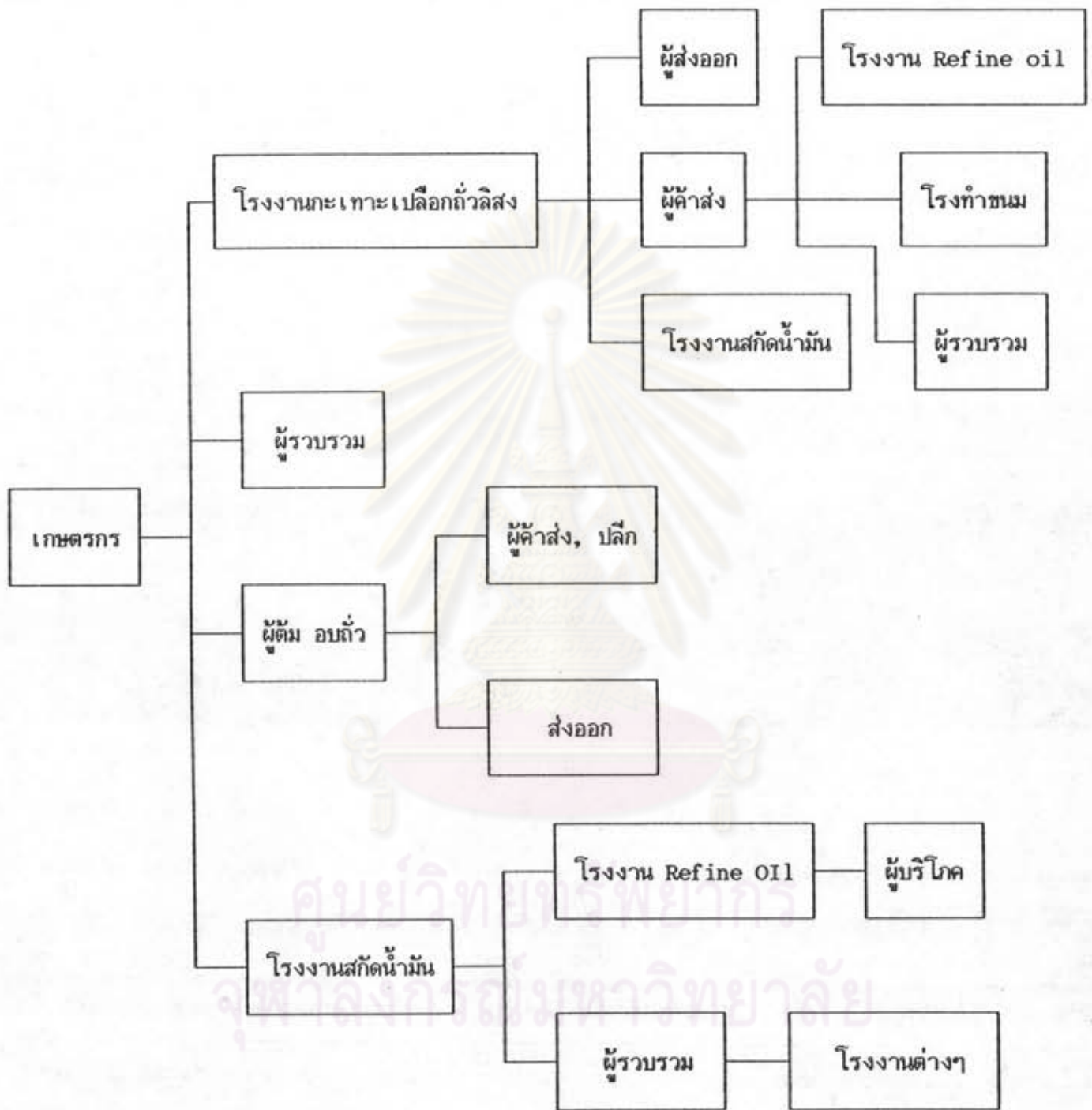
1. วิธีการตลาดถั่วลิสง เมื่อเกษตรกรผลิตถั่วลิสงได้แล้ว อาจจะมีการตากแห้ง หรือขายถั่วลิสงให้แก่พ่อค้าผู้รวบรวมในท้องถิ่น หรือนำไปขายแก่โรงงานกะเทาะเปลือกถั่วลิสง โรงงานคัมนอบถั่วลิสง และโรงงานสกัดน้ำมันถั่วลิสงโดยตรงเลยก็ได้ (ภาพที่ 2.1) สำหรับถั่วลิสงที่ใช้ในประเทศมี 3 ประเภท คือ

1.1 ถั่วลิสงทั้งเปลือกสด นำมาคัมนอบ ขายส่ง หรือขายปลีก เป็นการบริโภคภายในท้องถิ่น หรือขายให้กับโรงงาน หรือนำไปตากก่อนนำไปใช้ประโยชน์

1.2 ถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้ง นำไปคั่วหรืออบเป็นถั่วคั่วอบเพื่อการจำหน่าย

* ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ปี 2528/29 เท่ากับ 220 กิโลกรัม (ตารางที่ 2.2) โดยที่ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 เท่ากับ 413 กิโลกรัม (ตารางที่ 2.1)

⁵ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, เอกสารเศรษฐกิจการเกษตรเลขที่ 54/2529 เรื่องสถานการณ์ถั่วลิสง ปี 2528/29 และแนวโน้มปี 2529/30 (ฉบับอัดสำเนา), หน้า 1.

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิการค้าถั่วลิสงในประเทศไทย

ที่มา กองส่งเสริมพืชพันธุ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

หน่วยงานในประเทศ หรือพ่อค้าส่งออกต่างประเทศ และนำไปใช้กะเทาะเปลือกเพื่อส่งให้ แก่โรงงานสกัดน้ำมัน และโรงงานทำขนมต่าง ๆ

1.3 ถั่วลิสงกะเทาะเปลือก นำไปใช้ในโรงงาน และการบริโภคในประเทศ เช่น การประกอบอาหารโดยทั่ว ๆ ไป ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกแบ่งออกเป็น 3 เกรด คือ

1.3.1 ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 1 เป็นถั่วลิสงที่มีขนาดโตสม่ำเสมอ ไม่มีเมล็ดแตกลีบเสียหาย

1.3.2 ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 2 (ชั้นรอง) เป็นถั่วลิสงที่มีเมล็ดแตกลีบ เสียหายปนมาพอสมควร ขนาดของเมล็ดจะเล็กกว่าถั่วลิสงชั้น 1

1.3.3 ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 3 (ชนิดคละ) มีเมล็ดแตกลีบเสียหายปนอยู่มาก

ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 1 ส่วนใหญ่นำไปใช้ในการบริโภคโดยการทำเป็นอาหาร หรือใช้ในโรงงานทำขนมต่าง ๆ ส่วนถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 2 และชั้น 3 โรงงานสกัดน้ำมันถั่วลิสง จะซื้อไปใช้ในโรงงานเป็นส่วนใหญ่ เพราะราคาถูกกว่า

2. ราคาถั่วลิสง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ราคาถั่วลิสงในประเทศ ซึ่งแบ่งออกตามลักษณะการขาย ดังนี้

2.1.1 ถั่วลิสงทั้งเปลือกสด ในปี 2527/28 ราคาถั่วลิสงมีแนวโน้มที่ลดลงตั้งแต่เดือนเมษายนเป็นต้นมา โดยปี 2527/28 ถั่วลิสงทั้งเปลือกสดมีราคาเฉลี่ยเพียงกิโลกรัมละ 2.94 บาท ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การผลิตพืชน้ำมันชนิดอื่นของโลกมีแนวโน้มที่สูงขึ้นและความต้องการถั่วลิสงในประเทศไทยลดลงเนื่องจากมีพืชน้ำมันชนิดอื่น ๆ เช่น ปาล์ม มะพร้าวล้นตลาดอยู่แล้ว สำหรับในปี 2528/29 ราคาที่ยังคงระดับราคาอยู่ที่ใกล้เคียงกับปี 2527/28 คือ มีราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.44 บาท ส่วนในปี 2529/30 ทางกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดว่าระดับราคาจะอยู่ในเกณฑ์เดียวกับปี 2528/29 คือ เฉลี่ยกิโลกรัมละ 3.44 บาทเช่นเดียวกัน (ตารางที่ 2.3)

2.1.2 ถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้ง ราคาถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้งนั้นจะสูงกว่าราคาถั่วลิสงทั้งเปลือกสดอยู่ประมาณ 2.00-3.00 บาทต่อกิโลกรัม ราคาถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้งจะสูงสุดในปี พ.ศ. 2526 ซึ่งมีราคาถึงกิโลกรัมละ 8.66 บาท (ตารางที่

ตารางที่ 2.3 ราคาถั่วลิสงทั้งเปลือกสดที่เกษตรกรขายได้และราคาคาดคะเน

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

เดือน	2527/28	2528/29	2529/30*
เมษายน	2.80	3.85	3.29
พฤษภาคม	2.79	2.26	3.04
มิถุนายน	2.69	2.52	3.22
กรกฎาคม	2.71	4.13	3.57
สิงหาคม	2.40	3.96	3.26
กันยายน	2.73	3.95	3.15
ตุลาคม	1.91	3.22	3.38
พฤศจิกายน	2.60	3.31	3.34
ธันวาคม	3.23	3.81	3.53
มกราคม	3.80	3.34	3.67
กุมภาพันธ์	3.82	-	3.78
มีนาคม	3.85	3.45	3.89
เฉลี่ย	2.94	3.44	3.44

ที่มา กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

*ราคาคาดคะเน

ตารางที่ 2.4 ราคาถั่วลิสงทั้งเปลือกแห้งที่เกษตรกรขายได้

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาที่เกษตรกรขายได้
2522	5.44
2523	7.57
2524	6.65
2525	6.82
2526	8.66
2527	4.83
2528	6.70

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ที่มา กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

2.4) และราคาจึงลดต่ำลงมาในปี พ.ศ.2527 เหลือเพียงกิโลกรัมละ 4.83 บาท แต่ในปี พ.ศ.2528 ราคากลับเพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ 6.70 บาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2527 กิโลกรัมละ 1.87 บาท

2.1.3 ถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้นดี ราคาขายส่งถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชนิดดีในตลาดกรุงเทพฯ โดยเฉพาะตลาดแถวทรงวาดเป็นแหล่งรับซื้อขนาดใหญ่ของถั่วลิสงกะเทาะเปลือก โดยจะเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อถั่วลิสงกะเทาะเปลือกส่งไปให้โรงงานต่าง ๆ ถ้าเป็นถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 1 จะส่งไปจำหน่ายให้ผู้บริโภคโดยตรงหรือโรงงานที่ผลิตขนมต่าง ๆ ส่วนถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้น 2 หรือชนิดคละนั้น จะถูกส่งไปให้แก่โรงงานสกัดน้ำมัน การที่แบ่งถั่วลิสงเป็นชนิดดีและชนิดคละนั้น ทำให้ราคาถั่วลิสงแต่ละเกรดแตกต่างกันอย่างมากประมาณร้อยละ 25-50 ราคาขายส่งของถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชั้นดีในกรุงเทพฯจะสูงกว่า 10.00 บาทไปจนถึง 20.00 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับปี พ.ศ.2528 ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 13.30 บาท (ตารางที่ 2.5) เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2527 กิโลกรัมละ 0.49 บาท

2.1 ราคาส่งออก (เอฟ.โอ.บี.) ถั่วลิสงที่ส่งออกจะมีราคาประมาณกิโลกรัมละ 12.00-20.00 บาท สำหรับปี พ.ศ.2528 ราคาส่งออก (เอฟ.โอ.บี.) เฉลี่ยกิโลกรัมละ 17.51 บาท (ตารางที่ 2.6) ราคาเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2527 กิโลกรัมละ 7.09 บาท

3. การค้าถั่วลิสงของไทยกับต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงที่ประเทศไทยทำการค้ากับต่างประเทศเท่าที่ผ่านมามี 4 ประเภท คือ เมล็ดถั่วลิสง น้ำมันถั่วลิสง กากถั่วลิสง และถั่วลิสงต้มตากแห้ง

3.1 การค้าเมล็ดถั่วลิสง ประเทศไทยมีการส่งออกเมล็ดไปต่างประเทศโดยประเทศที่รับซื้อ ได้แก่ บาร์เรน ฮองกง เกาหลี คูเวต มาเลเซีย ซาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ สวีเดน เป็นต้น

3.2 การค้าน้ำมันและกากถั่วลิสง ประเทศไทยมีการส่งออกน้ำมันถั่วลิสงและกากถั่วลิสงออกไปยังต่างประเทศน้อยมาก เนื่องจากคุณภาพของน้ำมันและกากถั่วลิสงยังมีคุณภาพต่ำ มีปริมาณสารอัลฟาท็อกซินสูง ประกอบกับมีการควบคุมคุณภาพของน้ำมันถั่วลิสงที่ส่งออก เนื่องจากปริมาณยังไม่เพียงพอความต้องการใช้ภายในประเทศด้วย

3.3 การค้าถั่วลิสงต้มอบ ถั่วลิสงต้มอบเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 2.5 ราคาถั่วลิสงกะเทาะเปลือกชนิดดี ณ.ตลาดกรุงเทพฯ

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาขายส่ง ณ.ตลาดกรุงเทพฯ
2522	9.60
2523	16.85
2524	16.36
2525	14.13
2526	18.45
2527	12.81
2528	13.30

ที่มา กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

ตารางที่ 2.6 ราคาส่งออกถั่วลิสง (เฮฟ.โอ.บี.)

หน่วย: บาท/กิโลกรัม

ปี	ราคาส่งออก (เฮฟ.โอ.บี.)
2522	12.35
2523	14.84
2524	18.12
2525	13.44
2526	16.79
2527	10.42
2528	17.51

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์

ถั่วลิสงที่น่าสนใจ เนื่องจากมีแนวโน้มว่าตลาดมีความต้องการในปริมาณสูง ตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย และมีผลิตภัณฑ์นำเข้าบ้าง โดยสั่งซื้อจากสหรัฐอเมริกา และจีน เพื่อจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย